

Multiculturele samenleving leidde tot gemengde namen

“Verschillende culturen samen in één land, kan dat wel werken?” “Ze zullen zich nooit aanpassen, ze willen hun cultuur aan ons opdringen.” Uitspraken zoals deze zijn vandaag alomtegenwoordig. Door de huidige vluchtelingenproblematiek treedt het debat over de multiculturele samenleving opnieuw volop op de voorgrond. Onze situatie is echter niet zo uniek als het gros van de berichtgeving suggereert. In het verleden blijkt het samen voorkomen van verschillende tradities geen uitzondering geweest te zijn. In sommige gevallen leidde dit zelfs tot een versmelting van diverse culturen, zoals in Grieks en vooral Romeins Egypte. Een tastbaar gevolg van deze fusie was de praktijk van “hybride” of gemengde persoonsnamen, die recent aan een onderzoek onderworpen werden aan de KU Leuven.

Gemengde namen...

Concreet droeg bijna vijf procent van de inwoners van Romeins Egypte een naam die elementen uit verschillende tradities combineerde. Meestal ging het hierbij om afleidingen in de ene taal van goden of namen uit een andere taal of traditie. Een voorbeeld van zo’n naam is “Besodoros”: Bes was een beschermende Egyptische godheid, en “doros” is Grieks voor “geschonken”, zodat de naam “geschonken door Bes” betekent. Dit wil dus zeggen dat de Griekse immigranten na verloop van tijd de inheemse Egyptische goden opnamen in hun namen, die de manier bij uitstek vormden om zich te profileren. Of andersom, dat de Egyptenaren de Griekse taal overnamen om toewijding uit te drukken aan hun eigen goden. Qua culturele kruisbestuiving kan dat wel tellen.

... in een gemengde samenleving

Als we de namen van de ouders die deze namen aan hun kinderen gaven bekijken, lijken die beide scenario’s naast elkaar voorgekomen te zijn. Zij droegen immers zowel Griekse, als Egyptische, als Latijnse namen. Hoewel een Griekse naam hebben niet per se impliceerde dat iemand in alle opzichten een Griek was (denk maar aan Engelse namen als Cindy of Lilly bij ons), wijst dit er toch op dat de gemengde namen bij verschillende groepen voorkwamen. Bovendien leren de gevallen waarbij zowel de naam van de moeder als de naam van de vader bekend is dat ze juist veel voorkwamen op het kruispunt van de verschillende tradities. Meer dan de helft van de hybride namen was het product van een (op zijn minst qua namen) gemengd huwelijk.

Mogelijk gaat het hierbij om “echte” gemengde huwelijken tussen mensen met een verschillende culturele achtergrond. Langs de andere kant zou dit ook kunnen betekenen dat namen in het algemeen gedeeld werden door verschillende talige groepen. In elk geval wijzen deze namen en de combinatie van de namen van de ouders op een sterke wederzijdse invloed. Of ook onze samenleving klaar is voor namen als Mourad-Jan (van

namen als Pieter-Jan) of Parkx (van namen als Hendrix), is natuurlijk een andere vraag, die de geschiedenis niet kan beantwoorden. Ze toont ons echter wel dat multiculturele samenlevingen in het verleden tot vruchtbare uitwisselingen konden leiden en dat we niet al te pessimistisch tegenover de mogelijkheid tot integratie moeten staan. De (met geweld!) geïmmigreerde Griekse traditie nam op dit gebied immers de bestaande Egyptische traditie in zich op.

Gouverneur Anoubion

Culturele vermenging wordt door sommigen afgedaan als een fenomeen van mensen aan de rand van de maatschappij. Ook deze veronderstelling blijkt op basis van het onderzoek aan herziening toe. Over het algemeen kwamen gemengde namen namelijk bijna dubbel zoveel voor bij de elite als in de samenleving in het algemeen. Enkele dragers van gemengde namen schopten het zelfs tot de bestuurlijke top. Zo werd een zekere Anoubion bijvoorbeeld gouverneur van een district in de tweede eeuw na Christus. Zijn Griekse naam is afgeleid van de Egyptische god van de onderwereld, Anubis.

Het geven van gemengde namen bleef natuurlijk niet beperkt tot de hogere klassen. Enerzijds zijn er wel nog een aantal andere beampten met deze namen bekend, gaande van koninklijke schrijvers tot belastingcontroleurs. Aan de andere kant komen we echter ook mensen zoals u en ik tegen: herders, politieagenten, wevers, brouwers, boeren, managers en soldaten. Het is dus duidelijk dat culturele vermenging in het verleden hele maatschappijen aanging, en dat zulke fenomenen niet neerbuigend benaderd moeten worden.

Implicaties

Het bestaan van deze namen draagt bij tot het beeld van een creatieve en relatief serene multiculturele maatschappij in Romeins Egypte. Hoewel het verleden nooit gebruikt mag worden om de toekomst te voorspellen, is het fenomeen wel interessant voor andere multiculturele maatschappijen, waaronder de onze. Bezorgdheden zoals die aan het begin van dit artikel geciteerd werden, zijn begrijpelijk. Het voorbeeld van hybride namen in Egypte toont echter dat het ook anders kan.